

נתיבות שלום

פרשת החודש

אֲשֶׁר תִּזְכְּרוּ בְּיוֹם הַחֹדֶשׁ וְעָשִׂיתֶם אֵת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה כְּכֹכֵד הַחֹדֶשׁ הַזֶּה

1 החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. יש לבאר ענין קריאת פרשת החודש, ע"ד שבארנו במקומם ענינם של כל פרשה מד הפרשיות שהיא פרשה שלמה של עבודה. קריאת פרשת שקלים שענינה תרומת בני ישראל לקרבנות של כל השנה שייכת אפילו בזמן הזה, כדברי המדרש תנחומא שבכל שנה ושנה כשקורין פרשת שקלים כאילו משה ברבנו עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשו. וכן קריאת פרשת זכור היא מצוה נצחית למחות את שורש הרע של עמלק, ופרשת פרה ענינה לטהר יהודי, דבזמן הזה שאין אפר פרה בפועל, ע"י קריאת פרשת פרה בתורה מעלה עליו הכתוב כאילו קיימה, וכלשון הירושלמי שמקדימין פרשת פרה לפי שהיא טהרתן של כל ישראל. ועד"ז י"ל ענינה של קריאת פרשת החודש ומשמעותה במערכת עבודת ה'.

עוד יש לעמוד על הדקדוקים בפרשה, מד"כ בתחלת הפר' ויאמר ה' וגו' בארץ מצרים, לשם מה נאמר שהיה הדיבור בארץ מצרים, הא אין דרך התורה לכתוב בכל פרשה באיזה מקום נאמרה. עוצ"ב כפל הלשון החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שלכאורה הם אותה משמעות. גם למה כפל ב"פ לכם, החדש הזה לכם וראשון הוא לכם. ובריש פרשת בראשית כתב רש"י שהחדש הזה לכם ראש חדשים היא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ובה ראוי היה להתחיל התורה, ובודאי איכא כזה כוונה גדולה, שדוקא מצות קידוש החדש נבחרה מכל תרי"ג מצוות להיות מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, וצ"ב ענינו.

2 וי"ל ע"פ מאמר צדיקים עה"פ החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, במשך השנה יש הרבה זמני התחדשות בהם יכול יהודי להתחדש ככריה חדשה, כל השבתות והמועדים שנועדו לכך שיהודי ישוב בהם לשרשו, אכן החדש הזה לכם ראש חדשים, ההתחדשות של החדש הזה היא ראש לכל ההתחדשויות. ראשון הוא לכם לחדשי השנה, חדש ניסן מסוגל ביותר להתחדשות יותר מכל זמני התחדשות שבשנה, בו יהודי מסוגל להתחדש אפילו בענינים הקשים ביותר שבכל השנה אינו מצליח בהם. ענין ההתחדשות הוא כח מיוחד שניתן לישראל, שבכל המצבים יכול יהודי להתחדש ככריה חדשה, וכמאחז"ל (מכילתא בא א) החדש הזה לכם, לכם ולא לגויים, שהגויים מונין לחמה וישראל מונין ללבנה. שלכאז"ב למה באמת עשה ה' ככה שכל העולם מונין לסדר מהלך החמה ואילו ישראל מונין ללבנה. אלא שמרומנו בנה דהנה החמה אין בה שום חידושים לעולם, אך הלבנה מצויה תמיד קבוע ואינה משתנית לעולם, אך הלבנה מצויה תמיד במצב של שינוי והתחדשות. יש בה התחדשויות קטנות בכל יום ובכל שעה, שבכל עת היא במצב שונה ומיוחד, ואף יום אינו דומה לחבירו, ויש את ההתחדשות הגדולה בכל חודש, שבא זמן שהלבנה מתמעטת עד שמגיעה לאפס הגמור בחי' וימש חשך, ואת"כ שוב חוזר ומתחדש אור הלבנה. והוא ענין ישראל מונין ללבנה, כמד"א וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסין בטן שהם עתידין להתחדש כמותה, שעם ישראל הם תמיד במצב של התחדשות כמו הלבנה, כל שעה בחייו של יהודי היא מצב מיוחד בפנ"ע, ותמיד הוא יכול להתחדש ככריה חדשה. ואפילו בזמנים של שיא החשכות שיהודי מגיע למצב של אפס וימש חשך, גם אז יש לו את הכח של ישראל מונין ללבנה, שידוע כי אמנם כעת

מונין לחמה, שאין להם את כח ההתחדשות ובשעת חשך נופלים הם בראש. וע"ד גרעין שזורעים בארץ, שאינו מתחיל לצמוח אלא אחרי שמרקיב ועדיין יש בו קוסטא דחיותא, אז הוא רגע הצמיחה, אבל אם נרקב כולו שוב אינו יכול לצמוח. והוא ההפרש בין יהודי לעכו"ם, היהודי בשיא שפלותו יש בו חלק א' ממעל, והניצוץ הק' הזה אינו מסתלק ממנו, וע"י הקוסטא דחיותא חוזר ומתחדש ככריה חדשה. משא"כ העכו"ם שאין בו ניצוץ קדוש הרי הרקבון מתפשט בכלו ואינו יכול להתחדש. וכמ"ד אשר החלות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תפול לפניו. והוא החדש הזה לכם ולא לגויים, שרק לישראל יש את כח ההתחדשות.

ובזה י"ל מש"כ רש"י, שהיה צריך להתחיל את התורה מהחדש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל. משמעות מצוה ראשונה היא שיש בה מעלה וחשיבות מיוחדת ומשום כך נבחרה להיות ראשונה מכל תרי"ג מצוות. והיינו משום שבמצות החדש הזה לכם טמון ענין ההתחדשות של ישראל מונין ללבנה, שהיא במצב של התחדשות מתמדת בכל עת ובכל שעה. בכל מיני המצבים שיהודי נמצא ואפילו כשכולו חושך, בכחו לחזור ולהתחדש ככריה חדשה. כאשר גוי נופל ונכשל אין לו במה לחזק עצמו ואינו יכול לחזור שוב למה שהיה, ואפילו הכשרים באו"ה שעובדים להש"י"ת אין להם כח זה להתחדש שוב ככריה ראשונה וכשנופלים נשארם בנפילתם. אבל ישראל מונין ללבנה, שגם כשאינו רואה שום ניצוץ של אור יחזיק בכח האמונה וידע שעתידי הוא להתחדש, כמי שהם עתידים להתחדש כמותה ולפאר ליצורם, והן אם נכשל בדברים קטנים וגם אם נפל בדברים גדולים רח"ל, תמיד יכול לחזור ולהתחדש. ולכן מצות החדש הזה לכם היא מצוה ראשונה בה היה ראוי להתחיל את התורה, מפני שכח ההתחדשות הוא הדבר הגדול ביותר והוא היסוד לכל התורה ותרי"ג מצוות, שיהודי יתחדש בכל המצבים ככריה חדשה.

4 הקב"ה נתן לעם הנבחר מועדים וזמנים בכדי שיהודי יתחדש בהם. בכל חג יש משמעות מיוחדת של התחדשות, שע"ז מבקשים והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדך, ברכת המועד המיוחדת לכל חג להתחדש בו. והחדש הזה לכם ראש חדשים, הוא ראש וראשון לכל זמני ההתחדשות של השנה וגדול מכולם. וכמאחז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, שהחדש הזה אשר בו נגאלו ובו עתידין להגאל מסוגל להתחדשות ככריה חדשה במדרגה הגדולה ביותר מכל זמני ההתחדשות, מכל התגים והזמנים שבמשך השנה. וכמו שהתורה מדגישה שהדיבור היה בארץ מצרים, שבהיותם בארץ מצרים, בשיא החשכות, שקועים במצרים ערות הארץ מקום הסומאה, שם נאמרה להם מצות ההתחדשות. והוא אומרו החדש הזה לכם ראש חדשים, שסגולת ההתחדשות ככריה חדשה שיש בחדש הזה אין כמותה בכל השנה.

והוא ואמר עוד ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שלא תאמר שכח ההתחדשות ניתן רק לכללות ישראל, אלא לכל יהודי ויהודי ניתן כח ההתחדשות להגאל ממצוקת נפשו. וכמו שמבקשים שתרחמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך, כאשר יהודי נמצא בגלות בחשכות הגדולה ביותר בחי' בארץ מצרים, ומבקש שתרחמני עוד בגלותי לגאלני, מסוגל החדש הזה לכל יהודי להתחדשות וגאולת הנפש. וכלשון חז"ל בכל דור ודור חייב

רק לאותו הדור, אלא לכל הדורות הבאים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, בכל דור ודור מסוגל החדש הזה להתחדש ככריה חדשה בכלל ובפרט.

וזהו שאמרו חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שעל שום דבר אחר לא נאמר כענין זה שחייב אדם לראות את עצמו, והמפרשים כתבו שמשמעות הלשון חייב הוא עד כדי מסירות נפש, כי החדש הזה והחג הק' של גאולת מצרים יש בו כח מיוחד של התחדשות אפילו בארץ מצרים,

10 בחי' השעבוד הקשה ביותר. כמו שביארנו מש"ג בהגדה ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו וכנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים, דהקשו המפרשים מאי נפק"מ אם משועבדים היינו לפרעה במצרים או שאכתי משועבדים אנו ליון ובבל ואדום ושאר גלויות, אלא שאין דמיון בין שאר הגלויות לשעבוד מצרים, שאר הגלויות אינן אלא שהגויים יותר חזקים מאתנו ואנו נתונים בידם בגלות, אבל מצרים היתה בית עבדים, המשמעות של בית עבדים היא שאדם ובהמה הם אותו דבר, שמלבד הגלות והעבדות היו משועבדים שם לגמרי כבהמה המשועבדת לבעליה, ואפילו בדעותיו לא היה האדם חפשי כלל בבית עבדים. וכמשמעות הלשון משועבדים, שעבוד מוחלט ללא שיוך. ודבר זה שוב לא היה בכל הגלויות, שאדם חפשי בדעתו ומחשבותיו וגם בכל שאר עניניו אינו משועבד לגמרי. וחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שהוא הוכרן הראשון מהוכרנות שנותה תורה על יהודי לזכור, שיזכור את הכח של יציאת מצרים, שהוא צריך ומסוגל להתחדש ככריה חדשה ולהגאל מכל מיצריו ושעבודיו. זה היה דבר ה' הראשון לישראל, שיהודי יכול להתחזק ולהתחדש בכל מצב שהוא, שבניסן נגאלו ובניסן עתידין להקב"ה נתן לנו את התקופה הק' הזאת של חדש ניסן וחג הפסח וימי הספירה שכולה הכנה לקבלת התורה. ההכנה לקבלת התורה מתחלת מהחדש הזה לכם ראש חדשים, שהוא הגילוי הגדול ביותר, שיהודי יכול להתחדש אפילו אחרי שהיה בבחי' בארץ מצרים משוקע במ"ט שערי סומאה.

20 והוא ענין תקופה זו, שהיא התקופה הטובה ביותר והגבוהה ביותר בשנה, ותחלתה בראשון הוא לכם לחדשי השנה, שהוא זמן המסוגל ליהודי להתחדשות, שגם בעתים והמצבים הירודים ביותר יכול הוא להתחדש ככריה חדשה.

30 וכפל אומרו לכם, י"ל ע"פ מאמר הרה"ק רבי מנדל מרימנוב זי"ע, די"ב ימים הראשונים מהחדש ניסן בהם הקריבו הנשיאים את חנוכת המזבח המה כח כללי ליי"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחדש שלם, שימים אלו הם כנגד י"ב צירופי שם הוי"ה והם מאירים את יי"ב חדשי השנה. וכמו שמפרש בספה"ק מגלה עמוקות שע"כ נקרא חודש ניסן חודש האבי"ב נוט' אבי"ב, חודש ניסן הוא אב לכל יי"ב חדשי השנה. וענין זה הוא נצחי שי"ב ימים אלו מאירים את יי"ב חדשי השנה. והוא ענין קריאת פרשת החודש, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שמהחדש הזה יש לכם ניקה לכל יי"ב חדשי השנה. וי"ל עוד בזה, דהנה חודש ניסן הוא חודש האהבה, החדש אשר בו ישועות מקיפות, שבחדש הזה נבחרו ישראל להיות עם הנבחר והוא בבחי' דודי לי ואני לו. ובמשך השנה יש חדשים מאירים ויש חדשים שאינם מאירים, והחדש הזה חודש האהבה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, שמשפיע ביהודי הארת אלקות בכל יי"ב חדשי השנה. והוא ענין הקריאה של פרשת החודש, שישראל מונין ללבנה הוא נצחיות, והחדש הזה משפיע הארה לכל השנה ליי"ב חדשי השנה.

40 וזהו ענין תקופה זו, שהיא התקופה הטובה ביותר והגבוהה ביותר בשנה, ותחלתה בראשון הוא לכם לחדשי השנה, שהוא זמן המסוגל ליהודי להתחדשות, שגם בעתים והמצבים הירודים ביותר יכול הוא להתחדש ככריה חדשה.

60 וזהו ענין תקופה זו, שהיא התקופה הטובה ביותר והגבוהה ביותר בשנה, ותחלתה בראשון הוא לכם לחדשי השנה, שהוא זמן המסוגל ליהודי להתחדשות, שגם בעתים והמצבים הירודים ביותר יכול הוא להתחדש ככריה חדשה.